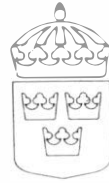

Motion till riksdagen

1985/86:66

Ulf Adelson m. fl.

Förslag till ny plan- och bygglag (prop. 1985/86:1)

Mot.
1985/86
66-67

Sammanfattning

Regeringen lämnar i proposition 1985/86:1 förslag till en ny plan- och bygglag (PBL). Lagen skall ersätta bl. a. byggnadslagen (1947:385) och byggnadsstadgan (1959:612). Den föreskriver också att ett nytt plansystem skall införas i kommunerna.

Förslaget präglas av synsättet att kommunernas makt skall ökas på de enskilda människornas bekostnad. Kommunerna skall upprätta översiktsplaner för att slå fast markanvändningen i hela kommunen. Dessa planer ges ingen formell rättsverkan. Kommunerna kan också reglera markanvändningen genom s. k. områdesbestämmelser, vilka bl. a. ger möjlighet att reglera ytan på fritidshus, förbjuda trädfällning m. m. I detaljplanelagt område tidsbegränsas byggrätten till 5-15 år. Har inte byggnation enligt plan under denna tid kommit till stånd ges kommunen rätt att lösa in marken.

Med PBL ges också kommunerna möjlighet att föreskriva att byggnation som är av kulturellt värde skall bevaras.

På grund av ersättningsreglernas konstruktion ökas möjligheterna för kommunerna att föreskriva inskränkningar för de enskilda människorna. En tålighetströskel på ca 10 % av fastighetsvärdet införs vid reglering av hur mark får användas. Gränsen för hur stor merkostnad en fastighetsägare måste tåla därför att hans byggnader blivit klassade som bevarandevärda är 10-20 %.

I samband med att PBL ersätter nuvarande lagstiftning upphör enligt propositionen alla outnyttjade byggrätter i planen som är fastställda före 1979. Fastighetsägarna erhåller utom i vissa särskilda fall inte någon ersättning för detta.

Det finns många skäl som talar emot att PBL skall antas av riksdagen. Förslaget ger alltför stor makt åt kommunerna på fastighetsägarnas bekostnad. Helt avgörande är emellertid att förslaget i väsentliga avseenden strider mot grundlagen. Enligt lagrådet torde kommunernas föreslagna möjligheter att reglera markanvändning och bebyggelse inte vara förenligt med grundlagen. Lagrådet bedömer också att det är tveksamt om delar av förslagets bestämmelser om ersättning är förenliga med Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Vi instämmer i lagrådets kritik både vad gäller förslagets grundlagsenlighet och dess förenlighet med Europakonventionen. Därtill finns det moment i förslaget som urholkar besvärshöjningens innehåll. Översiktsplanerna ges större

betydelse för detaljplaneringen men ändå ingen formell rättsverkan, varför deras sakinnehåll inte kan överklagas. Detta är ett brott mot svensk rättstradition.

Det är enligt vår mening också orimligt att tålighetströsklar för fastighetsägare införs. På så sätt urholkas äganderättens innehåll. Utgångspunkten vid ingrepp i fastighetsägandet bör vara att fastighetsägaren får kompensation för detta.

Likaså är det orimligt att byggrätten ersätts av en tidsbegränsad nyttjanderätt. Det kan finnas ett flertal skäl till varför ingen byggnation sker under den begränsade tid det är fråga om. Vill kommunerna ändra planerna skall självfallet markägare erhålla kompensation för förluster.

Moderata samlingspartiet avvisar förslaget till ny plan- och bygglag och förordar i stället att nuvarande lagstiftning successivt revideras. Detta kan ske genom delreformer inom vissa angelägna områden, vilka redovisas sist i motionen.

Inledning

Moderata samlingspartiet strävar efter att så många som möjligt skall få möjlighet att bli egendomsägare. Ägandet i sig skänker oberoende och trygghet samt ger personlig tillfredsställelse. Den som äger någonting tar större ansvar för dess skötsel till fromma för såväl den enskilde som för samhället. Om ägandet av det egna hemmet stimuleras bidrar detta också till en önskvärd och nödvändig ökning av det reala sparandet samtidigt som inhemsk industri gagnas.

Äganderätten utgör en av den västerländska civilisationens hörnpelare. I Sverige har markägandets innehåll steg för steg urholkats. Stat och kommun bestämmer alltmer – de enskilda människorna allt mindre. PBL är bara ett i raden av förslag med denna inriktning. Nyligen beslöt riksdagens socialistiska majoritet att konfiskera fiskerätten på södra ostkusten och i de stora sjöarna. Under förra mandatperioden föreslog den socialdemokratiska regeringen att avverkningen av skog skulle styras av staten och inte av skogsägarna. Detta kan kallas funktionsocialism. Socialdemokraterna förvandlar äganderätten till en rätt att betala skatt medan stat och kommun bestämmer hur och när egendomen får utnyttjas. På så sätt behöver enligt dagens lagstiftning inte någon ersättning betalas till markägarna eftersom ägandet formellt inte upphört. Även fondsocialismens genomförande innebär konfiskation av egendom.

Äganderätten måste enligt vår mening innefatta bestämmanderätt över det ägda. I annat fall förlorar både friheten och tryggheten för alla egendomsägare sitt innehåll.

Våra grannländer Finland och Danmark har sedan länge ett starkare skydd för äganderätten i sina grundlagar än Sverige. Nödvändigheten av grundlagskyddad egendomsrätt har accentuerats på senare tid. Europadomstolens fällande domar gentemot svenska staten i expropriationsmål visar hur allvarligt man där ser på brott mot egendomsrätten.

Rätten till personlig egendom och skydd för denna är grundläggande i alla västerländska demokratier. Det är viktigt att egendoms skyddet stärks i

grundlagen. Ett sådant skydd måste ta sikte på att ge egendomsrätten inte bara ett formellt och principiellt skydd utan också att reellt säkerställa det.

Moderata samlingspartiet har under en följd av år krävt en grundlagsskyddad egendomsrätt, näringsfrihet och yrkesfrihet. PBL-förslaget går i precis motsatt riktning. Propositionen har föregåtts av sjutton års utredande och ett och ett halvt års granskning av lagrådet. Arbetets inriktning har varierat mellan olika regeringar. Det lagförslag som nu föreläggs riksdagen inrymmer så många ändringar jämfört med tidigare utkast att det är att betrakta som helt nytt.

Arbetet med PBL har sina rötter i 1960-talets våldsamma expansion. Lagförslaget är därför inriktat på att reglera sådant som sammanhänger med denna tids problem. Den troliga utvecklingen framöver är dock ett jämförelsevis lågt bostadsbyggande. Byggandet kommer inte i någon större utsträckning att ske på råmark utan mer genom förtätningar i redan befintlig bebyggelse. Lagförslaget har dock utformats utan hänsynstagande till denna förändring.

Planlagstiftningen handlar ytterst om vem som skall ha det avgörande inflytandet på hur marken i Sverige skall få användas och vilket innehåll äganderätten till mark och byggnader skall ha.

Ett genomgående drag i PBL är att kommunerna skall ges ökad makt på de enskilda människornas bekostnad. Kommunerna får ett fullständigt inflytande över till vad och hur marken skall användas. Vår uppfattning är att enskilda människor inte har för mycket utan för litet att säga till om när det gäller markanvändningen. Därför kan vi inte godta förslaget.

PBL-förslaget och grundlagen

Lagrådet diskuterar i sitt yttrande de föreslagna planinstitutens rättsliga status. Till en början konstateras att bestämda och preciserade direktiv i översiktsplanen i realiteten blir bindande för de tillämpande myndigheterna trots att översiktsplanen inte har någon formell rättsverkan. Det kan därför enbart på denna grund ifrågasättas om förslaget överensstämmer med regeringsformens stadganden om normgivningsmakten, vilken riksdagen bara i vissa fall kan avhända sig (8 kap. RF).

Den skarpaste kritiken riktar lagrådet mot den föreslagna rätten för kommunen att reglera markanvändningen i områdesbestämmelser och detaljplan.

Områdesbestämmelserna skulle ge kommunerna nya möjligheter att reglera markanvändningen utanför detaljplanlagda områden. Bestämmelserna ger kommunerna rätt att reglera "grunddragen för användningen av mark- och vattenområden för bebyggelse, fritidsanläggningar, kommunikationsleder och andra jämförliga ändamål". Konkreta exempel på vilka regler den enskilde kan råka ut för i områdesbestämmelser är:

- Begränsning av storleken på fritidshus.
- Största tillåtna tomstorlek i fritidshusområden.
- Inskränkt eller utvidgad bygglovsplikt.
- Skyldighet att söka speciellt tillstånd (s. k. marklov) för trädfällning, skogsplantering eller schaktning.

- Olika ombyggnadskrav för olika hus i ett och samma område.
- Detaljerade regler om "byggnaders placering, utformning och utförande" för att inte försvåra jordbruksdrift.

Eftersom detaljplaner enligt förslaget får kort giltighetstid och nuvarande planer i princip upphör att gälla blir det troligen vanligt med "planlösa tillstånd". Områdesbestämmelser, som kommunerna antar på egen hand, kommer ofta att bli avgörande för hur människor behandlas. Det kan betyda både förbud och restriktioner, t. ex. krav på kostnadskrävande åtgärder för att få bygga om.

Områdesbestämmelserna får, som exemplen visar, stor betydelse för de enskilda människornas möjligheter att själva besluta om boende- eller arbetsmiljö, rekreation och friluftsliv. Bestämmelserna kommer naturligtvis att variera i landets olika delar. Människors möjligheter att utnyttja sin mark kan därför bli beroende av på vilken sida av kommungränsen fastigheten råkar finnas.

Regeringsformens 8 kap. 3 § första stycket innebär att föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna som avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden skall meddelas genom lag, dvs. i föreskrifter som riksdagen beslutar om. Föreskrifter om mark- och vattenområden samt om bebyggelse är exempel på sådana områden som faller under denna paragraf. Lagrådet skriver därför i sitt yttrande att det "nödgas konstatera att förslaget vad avser kommunernas befogenheter att i planbestämmelser reglera markanvändning och bebyggelse knappast torde vara förenligt med grundlagen".

Lagrådet förklarar vidare att om regeringsformen 8 kap. 7 § första stycket 3 (riksdagens möjlighet att delegera vissa ärenden till regeringen) ändras behöver ingen tvekan om grundlagsenligheten uppstå. Om PBL-förslaget skulle ändras för att uppnå en säker överensstämmelse med grundlagen krävs däremot en revision av grundläggande delar av förslaget.

Lagrådet yttrande är med andra ord klart och otvetydigt: regeringens förslag strider mot grundlagen. Regeringen har emellertid valt att lämna synpunkterna från lagrådet – som enligt regeringsformen skall granska bl. a. hur lagförslag förhåller sig till grundlagarna – utan beaktande. Riksdagen förväntas alltså fatta grundlagsstridiga beslut.

Moderata samlingspartiet har i annat sammanhang aktualiserat tanken på inrättandet av en författningsdomstol. Det inträffade understryker vikten av att denna fråga skyndsamt utreds, t. ex. av den nu arbetande folkstyrelsekommittén.

Moderata samlingspartiet kan aldrig acceptera förslag som innebär kringgående av de regler som utgör själva grundvalen för det svenska rättssamhället. Propositionen bör därför avslås i sin helhet.

Enskilda och allmänna intressen

Avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen är i PBL oklart utformad. I 1:5 § anges: "Vid prövning av frågor enligt denna lag skall både allmänna och enskilda intressen beaktas, om inte annat är särskilt föreskrivet."

Lagtexten kompletteras emellertid med bl. a. följande uttalanden i motivtexten: "Enskilda intressen bör inte få hindra en utveckling som från allmän synvinkel bedöms betydelsefull." "Redan i första instans, dvs. i den kommunala handläggningen, skall det således precis som i dag ske en nyanserad avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Man kommer naturligtvis aldrig ifrån att kommunen har den besvärliga dubbla rollen av beslutsfattare och intressent."

Enligt PBL kommer kommunernas roll som intresseavvägare och partisk intressent att förstärkas. Detta innebär att enskilda intressen i högre grad kommer att missgynnas. Detta är oacceptabelt. Den enskilda människan och hennes intressen måste enligt vår mening i stället tillmätas ökad betydelse.

Plansystemet

Lagförslaget innebär att hela Sveriges yta skall ges "planstatus" genom att översiktsplanerna görs obligatoriska för alla kommuner och för dessas hela yta.

Detta är, enligt vår mening, en överloppsgärning. Den översiktliga planeringen skall vara frivillig och ta sikte på ökad flexibilitet. En översiktsplan skall vara ett utredningsmaterial, där olika utvecklingsalternativ skisseras.

I propositionen föreslås att kommunerna skall kunna använda ytterligare planinstitut i form av s. k. områdesbestämmelser. Dessa skall användas när kommunerna vill detaljreglera markanvändningen utanför detaljplanelagt område. Områdesbestämmelser hanteras av byggnadsnämnderna. De markägare som på grund av områdesbestämmelser får användningsmöjligheterna av sin mark inskränkta skall inte kunna få sin mark inlöst. De kan på detta sätt få stora arealer mark med begränsad nyttjanderätt. Förslaget är därför oacceptabelt.

Kommunerna bör, enligt vår mening, även fortsättningsvis ha ett avgörande inflytande över bebyggelseutvecklingen. Framför allt gäller detta i tätorter men även i miljöer som är speciellt känsliga från miljömässig eller kulturell synpunkt. Hur byggandet här skall ske bör regleras i detaljplan. Denna kan med fördel antas av kommunen, under förutsättning att en reell överklagandemöjlighet ända upp till regeringen föreligger. Staten skall inte kunna avsvära sig det slutliga ansvaret. En av statens huvuduppgifter är att skapa klarhet i tvister mellan olika intressenter och mellan olika individer. Staten sviker sin uppgift om det inte ges någon möjlighet att få sin sak prövad och överprövad.

Bygglovsplikten för begränsade ombyggnads- och tillbyggnadsåtgärder bör slopas utom i speciellt känsliga miljöer.

Byggande på landsbygden måste underlättas och skall i princip vara fritt. För att kunna vägra byggnadslov skall en kommun på övertygande sätt kunna motivera varför byggandet inte kan accepteras.

Övergångsregler

För rätten att bygga spelar det i PBL stor roll vilket år nu gällande stads- och byggnadsplaner är fastställda. Är dessa fastställda före 1979 blir det ingen genomförandetid alls, dvs. eventuella byggrätter försvinner när PBL träder i kraft den 1 januari 1987.

För att fastighetsägaren skall få rätt till någon kompensation om byggrätten gått förlorad, skall en rad olika villkor vara uppfyllda. För det första måste det ha varit ett långvarigt nybyggnadsförbud (minst åtta år). Har fastighetsägaren haft möjlighet att bygga innan byggnadsförbudet lades är det ändå inte säkert att han får någon ersättning. Regeringen säger nämligen i propositionen:

”Långt ifrån alltid är det nybyggnadsförbudet som har avhållit fastighetsägaren från att bygga. Som jag antydde tidigare beror det många gånger på fastighetsägaren själv att bebyggelse inte har kommit till stånd. Att medge kompensation i sådana fall anser jag inte bör komma i fråga.”

Vidare anförs:

”I allmänhet har det nämligen dröjt mer än tio år efter planens fastställande innan ett nybyggnadsförbud har meddelats. Den utsträckning i vilken området har blivit utbyggt bör därför kunna vara ett mått på fastighetsägarnas intresse att genomföra planen.”

Den som inte haft tid eller råd att bygga tidigare straffas med andra ord med konfiskation av byggrätten. Detta strider mot rättssamhällets grundvalar. Det gör det också omöjligt för fastighetsägaren att avsätta en tomt för t. ex. barn och barnbarn.

Ett ytterligare villkor för ersättning är att fastighetsägaren inte får bygga något alls på tomten, eller att byggrätten kraftigt begränsas. Fastighetsägaren måste drabbas ”oskäligt hårt”. ”Det gäller t. ex. inte om kommunen för att undvika olämplig permanentboställning sänker den tidigare medgivna byggrätten.” För att ersättning skall kunna utgå måste området dessutom vara i huvudsak bebyggt i enlighet med planen.

Om planen i ett område är fastställd mellan 1979 och 1987 får den en tioårig genomförandetid. Det innebär att byggrätten i en plan som är fastställd 1979 försvinner 1989. Om PBL skulle träda i kraft 1987 har fastighetsägarna med andra ord bara två år på sig att bygga.

De enskildas intressen beaktas endast till ringa del. Reglerna är skrivna för att stärka det offentliga makten på de enskilda människornas bekostnad. Förslaget innebär en ren konfiskation av byggrätter.

PBL-förslaget och Europakonventionen

Enligt lagförslaget skall, som tidigare nämnts, dagens byggrätter förvandlas till tidsbegränsade nyttjanderätter. Detaljplaner får en genomförandetid under vilken fastighetsägaren får bygga enligt den rätt som har givits i planen. Efter genomförandetiden kan kommunen ändra eller upphäva planen utan att ta hänsyn till enskilda intressen: ”Ett annat exempel är reglerna om ändring eller upphävande av detaljplaner efter genomförandetidens slut. Någon avvägning mot enskilda intressen skall inte göras i dessa fall.”

Att den enskilde kan hävda sin rätt under den begränsade tidsperiod som planen gäller tycks i regeringens ögon rättfärdiga att alla givna rättigheter utan ersättning kan tas bort vid en senare tidpunkt.

Förslaget om tidsbegränsade detaljplaner motiveras med att de långvariga byggnadsförbud som i dag ligger över stora områden på det här viset skulle försvinna. Byggnadsförbuden utgör ett stort problem för de fastighetsägare som år efter år hindras från att bygga på sina fastigheter. De långvariga byggnadsförbuden måste därför bort. Att tidsbegränsa planerna är emellertid en skenlösning av problemet. Det blir inte fritt att bygga om byggnadsförbuden försvinner enligt PBL:s modell. I stället får kommunen frihet att upphäva gällande plan och lägga en helt ny plan med nya förutsättningar för fastighetsägarna. Kommunen kan också låta bli att lägga en ny plan och skapa ett "planlöst tillstånd" utan några givna rättigheter alls. Genom ändringar i planen kan kommunen helt förändra villkoren för byggandet. Trots att besluten kan beröva någon en värdefull byggrätt, behöver kommunen efter genomförandetidens utgång inte betala ersättning för detta.

Förslaget kommenteras av lagrådet, som konstaterar att svenska staten i Europadomstolen dömts i ett mål som gällde långvariga expropriationstillstånd och byggnadsförbud. Lagrådet skriver: "— med hänsyn till rättsutvecklingen i Europadomstolen är det enligt lagrådets mening tveksamt om regeln, i den mån den innebär att en plan ändras eller upphävs utan ersättning till fastighetsägaren, kan komma att bedömas som förenlig med Europakonventionen."

Vi anser att en lag som medför risk att befästa den enligt Europakonventionen felaktiga behandling av enskilda som i flera fall skett i Sverige självklart måste avvisas.

Ersättningsbestämmelser

Det allmännas inflytande över hur viss mark används kan säkerställas genom begränsningar i ägarnas möjligheter att använda sin mark eller genom att äganderätten till marken övergår till det allmänna. Markägarna har i sådana fall i princip erhållit kompensation för sina förluster. Ersättningsgrunden har hittills varit den värdeminskning eller den fördyring markägarna råkat ut för. Ersättningsbeloppen har gjort det möjligt för stat och kommun att ställa nyttan av ett ingrepp mot kostnaderna för det. Har nyttan överstigit kostnaderna har ingrepp gjorts. I annat fall inte.

De ersättningsbestämmelser som föreslås i PBL urholkar markägarnas rätt till ersättning vid intrång. Förslaget genomsyras av tanken att det offentliga har bestämmanderätt över all fast egendom. Tydligast framkommer detta när regeringen diskuterar ersättningsfrågorna.

Enligt förslaget skall markägarens ställning vara stark under den tid som planen och den s. k. genomförandetiden gäller. I realiteten begränsas byggrätten kraftigt. Genomförandetiden innebär att rätten att bygga begränsas till 5–15 år. Endast under denna tid skall markägaren kunna få ersättning om planerna ändras. I propositionen uttrycks detta sålunda: "Från ersättningssynpunkt är det således intressant att studera endast de fall då planen ändras eller upphävs före utgången av genomförandetiden."

Markägaren får därmed en avsevärt svagare position än i dag. Som påbröd läggs dessutom kommunens rätt att efter genomförandetidens utgång exproprierade fastigheter som av olika skäl, t. ex. ändrade ekonomiska förutsättningar, inte hunnit bli bebyggda enligt plan. Ersättningsbeloppen kan i dessa fall bli låga, eftersom planen upphör att gälla och värdet av den obebyggda fastigheten då drastiskt minskar. Det är bl. a. denna möjlighet för kommunerna att till en billig penning lägga under sig mark som gör att man kan kalla propositionen det största marksocialiseringsförslaget någonsin.

Regeringen föreslår att fastighetsägarna i vissa fall skall tåla en viss skada innan ersättning utgår. Det gäller dels markreglerande bestämmelser, dels bebyggelsereglerande bestämmelser.

Vad gäller de markreglerande bestämmelsernas kvalifikationsgräns (dvs. den skada som måste tålas innan man blir ersättningsberättigad) föreslås att nuvarande regler i byggnadslagen i sak skall föras över till PBL.

Om den markanvändning som är hävdvunnen, s. k. pågående markanvändning, avsevärt försvåras får fastighetsägarna rätt till ersättning.

Översiktsplanen kan däremot komma att radikalt inskränka innebörden av begreppet pågående markanvändning för av planen berörd fastighetsägare. Detta är negativt framför allt för lantbruks- och skogsbruksnäringarna, icke minst eftersom PBL:s ersättningsregler kopplas direkt till begreppet pågående markanvändning. En kommun kan genom att anta en översiktsplan därmed undanröja möjligheterna för en fastighetsägare att få full ersättning för intrång i vad som i dag är pågående markanvändning.

Vad gäller de bebyggelsereglerande bestämmelserna föreslås ingen definitiv kvalifikationsgräns. I stället skall en bedömning göras från fall till fall. Detta kan komma att leda till en betydande skönsmässighet i behandlingen av olika fall. Olikheter mellan kommunerna blir legio.

Regeringens förslag innebär också att om kvalifikationsgränsen nås skall skador därunder inte ersättas. Det införs på så sätt ett slags självriskresone-mang i fastighetsägandet.

I dag kan länsantikvarien kulturmärka byggnader av särskilt kulturhistoriskt värde. De merkostnader detta kan försäkra fastighetsägaren, om dessa inte är bagatellartade, bärs då av det allmänna i viss omfattning.

I PBL föreslås att kommunerna skall kunna k-märka ytterligare byggnader som de anser kulturhistoriskt och miljömässigt intressanta att bevara. Givetvis finns fler byggnader i varje kommun som är unika om man bara ser det från kommunal synpunkt och inte från rikssynpunkt. Genom att PBL lägger en stor del av kostnadsansvaret för att bevara denna typ av byggnader på ägarna ökar risken för att politikerna betraktar även byggnader som från nationella kulturhistoriska eller miljömässiga utgångspunkter är mindre intressanta som bevarandevärda. För att få ersättning måste merkostnaden vid t. ex. ombyggnad och underhåll för ägarna vara minst 10 %. Antalet människor som drabbas av inskränkningar och kostnadsökningar på grund av detta riskerar på så sätt att kraftigt öka. Enligt vår mening skall k-märkningen ses i ett nationellt perspektiv. Nu gällande regler är därför att föredra. Fastighetsägaren skall erhålla kompensation för eventuella merkostnader.

PBL:s ersättningsregler är synnerligen komplicerade. Fastighetsägaren

torde svårligen kunna ta ställning till sin ersättningsrätt utan hjälp av juridisk expertis. Enligt 15 kap. 1 § PBL skall om kommun för talan i inlösenmål expropriationslagens rättegångskostnadsregler tillämpas. Om fastighetsägaren för talan om inlösen eller ersättning skall däremot enligt 15 kap. 6 § rättegångskostnadsregler i tvistemål gälla, dvs. fastighetsägaren får vid ogillande svara både för egna och kommunens kostnader. Viss möjlighet till jämkning föreligger i det fall fastighetsägaren haft skälig anledning att få sin talan prövad av domstolen.

Oklarheten avseende kvalifikationsgränsen för ersättningsrätt, ackumulering av skada, värderingsfrågor m. m. kan emellertid medföra att fastighetsägaren på grund av rättegångskostnadsskäl avstår från att pröva sin rätt. Möjlighet till statlig rättshjälp föreligger inte. Reglerna om fastighetsägarens kostnadsansvar har sitt ursprung i BL. Med hänsyn till att PBL jämfört med BL är betydligt mer vittomfattande och ger kommunerna en exklusiv roll är detta orimligt. Expropriationslagens rättegångskostnadsregler borde därför tillämpas.

Enligt moderata samlingspartiets mening skall givna byggrätter liksom hittills gälla tills planer ändras. Utgångspunkten vid planändring skall vara att full ersättning för förluster skall ges.

Svåra planeringssituationer med t. ex. gamla och stora byggrätter i bl. a. områden med kostnadskrävande problem kan ofta lösas med exploaterings-samverkan. Med en flitig användning av exploateringsavtal kan byggprocessen också påskyndas och påverkas på ett från allmän synpunkt lämpligt sätt.

Besvär rätt

I Sverige har sedan urminnes tider befolkningen haft besvär rätt över myndighetsbeslut. Man har kunnat "gå till kungs" med sina klagomål. Besvär en har inte gällt om besluten fattats på formellt oriktig väg utan dess sakliga innehåll. Denna rättstradition är viktig att bevara. I förslaget till ny plan- och bygglag finns moment som urholkar besvär rättens innehåll.

Kommunala översiktsplaner kommer att ligga till grund för alla beslut om markanvändning. Men dess sakinnehåll får inte överklagas. Planerna ges inte någon rättsverkan utan anses fungera som "rekommendationer som kan bilda underlag för senare beslut". Översiktsplanerna kommer i praktiken att styra både detaljplaner och tillståndsgivning. Den kommunala inställningen till ett visst projekt "cementeras" i översiktsplanen och riktlinjerna påverkar på så vis alla markanvändningsbeslut i området.

I motivtexten visas att översiktsplanen, beroende på detaljeringsgraden, i stor utsträckning kan påverka tillståndsärendena.

"Även om översiktsplanen inte är bindande vare sig för myndigheten eller enskilda måste man konstatera – som jag också nämnde tidigare – att ett dokument av översiktsplanens karaktär som redovisar den planerade utvecklingen i kommunen och som har antagits av kommunens beslutande församling, i praktiken får stor betydelse vid beslut i markanvändningsfrågor."

Att en kommunal plan som i praktiken påverkar beslut i enskilda ärenden inte får överklagas till högre instans är från rättssäkerhetssynpunkt helt oacceptabelt.

När det gäller detaljplaner får sakägare visserligen besvara sig över innehållet. Men besvärsrätten gäller inte förbehållslöst: "En vidsträckt besvärsrätt öppnar möjligheter till ett ökat statligt inflytande som kan förändra de kommunalpolitiska bedömningarna. Detta går inte särskilt väl ihop med en av de grundläggande principerna för reformen, nämligen decentralisering av beslutsfattande." Denna inskränkta besvärsrätt är ytterligare ett exempel på hur kommunens makt utökas på den enskildes bekostnad.

Enligt vår mening skall det naturligtvis gå att klaga fullt ut på detaljplanerna. Bebyggelsens huvudsakliga utformning påverkar ju i hög grad miljön för de människor som bor i området.

En annan viktig fråga är vem som avgör vilka förhållanden i en detaljplan som skall få överklagas. Vilka besvär kommer kommunen att avvisa med motiveringen att det statliga inflytandet inte skall få påverka de egna bedömningarna? Här finns uppenbarligen ett stort utrymme för olika kommunala tolkningar. Den enskildes möjligheter att hävda sitt eget intresse mot kommunen kommer att drastiskt minska.

Ägarintresset urholkas i PBL också genom att sakägarbegreppet ges ett annat innehåll än vad det hittills haft. Boende och organisation av hyresgäster, dvs. hyresgästföreningarna, får i många fall vid planändring lika stor rätt som de fastighetsägare som berörs av planen. Risken med en ökad sakägarkrets är att de tidigare sakägarnas intressen får en minskad tyngd vid intresseavvägningar. Bygglovsärenden, även mindre sådana, kan genom den utökade sakägarkretsen ta avsevärt längre tid än i dag. PBL stärker här också ett kollektiv – hyresgästföreningarna – på de enskildas – hyresgästernas – bekostnad. De sistnämndas besvärsrätt upphör om hyresgästintyg utfärdats. Detta innebär att en hyresgäst inte kan överklaga ett beslut om ombyggnad när hyresgästföreningen godkännt den.

Ägandet medför i sig ett ekonomiskt ansvar. Inte bara miljön utan även ekonomin kan förändras vid en planändring. Det hindrar dock inte att även hyresgäster har ett legitimt intresse av att påverka den miljö de bor i. Detta bör dock kunna tillgodoses genom att information ges i god tid före planändringar och genom att de berörda får lämna synpunkter. Själva sakägarbegreppet bör liksom hittills vara förbehållet dem som har direkta ägarintressen.

PBL och de areella näringarna

Genom att hela kommunens yta enligt förslaget skall obligatoriskt ges någon form av planmässig status ändras förutsättningarna för jord- och skogsbruket. Med hjälp av PBL och de aviserade ändringarna i naturvårdslagen skapas förutsättningar för kommunerna att tillämpa den föreslagna naturresurslagen på sådant sätt att de areella näringarna allvarligt skadas.

Jord- och skogsbruk är beroende av att kunna planera långsiktigt. I stora delar av Sverige tar det 100 år eller mer mellan plantering av skog och avverkning. Det säger sig självt att det med en så lång planeringshorisont inte är tilltalande att förutsättningarna kan ändras efter varje kommunalval.

Med det tänkta lagstiftningskomplexet kan betydande arealer komma att

få restriktioner för hur de får brukas. Detta aktualiserar ersättningsfrågorna. I dag skall markägarna tåla bagatellartade intrång. Förutsatt att skadan verkligen är bagatellartad kan detta tyckas rimligt. Det finns dock exempel på att skador för tiotusentals kronor bedömts som bagatellartade. För jord- eller skogsbrukare, som normalt sett har låga inkomster, kan sådana bedömningar betyda att en stor del av årsinkomsten försvinner. Detta är inte acceptabelt.

I PBL föreslår regeringen att ersättning för s. k. markreglerande åtgärder skall utgå först när pågående markanvändning avsevärt försvåras. Detta kan enligt regeringen betyda att intrång till uppemot 10 % av värdet på fastigheten skall tolereras utan att ersättning ges. Det kan betyda att två markägare som utsätts för precis samma ingrepp kommer att behandlas olika från ersättningssynpunkt om de har olika stora fastigheter. Tolkningen av begreppet "avsevärt försvåras" kan också komma att variera från kommun till kommun.

Enligt vår mening är det oskäligt att lägga en stor del av kostnaderna för naturvård m. m. hos markägaren. Naturligtvis skall stat och kommun ha möjlighet att avsätta markområden för specifika ändamål i enlighet med de regler som i dag gäller. Utgångspunkten måste då vara att markägaren skall hållas skadeslös.

Jord- och skogsbruk kan komma att drabbas orimligt hårt av de bestämmelser som ger kommunerna rätt att föreskriva vissa byggnader som kulturellt värdefulla. Fastigheter som har riksintressanta byggnader har redan i dag ett lägre marknadsvärde än motsvarande fastighet utan sådana byggnader. Det kan röra sig om betydande belopp. Nu riskerar ett stort antal fastigheter att råka ut för samma sak grundat på kommunala bedömningar. Regeringen anför att fördyrat underhåll ofta motverkas av att fastigheten får ett ökat värde. Tvärtemot vad som sker i verkligheten.

Lantbrukarnas ekonomibyggnader är en viktig del av deras produktionsmedel. Restriktioner vid ombyggnad eller nybyggnad kan försvåra deras utnyttjande och leda till direkta inkomstbortfall för den drabbade brukaren. Detta diskuteras över huvud taget inte i propositionen.

Enligt regeringen skall kommunerna kunna föreskriva bygglovsplikt för lantbrukets ekonomibyggnader om det föreligger särskilda skäl. Vilka dessa skäl är berör man inte. Detta lämnar stort spelrum för olika behandling i skilda kommuner. Det kan dock finnas motiv för en prövning av ekonomibyggnadernas exteriör i kulturellt känsliga miljöer. Det bör klargöras att det är just detta som menas och inget annat.

Byråkrati

Propositionen innebär på många punkter en utökad byråkrati. Några exempel på hur byråkratin ökar ges nedan.

- Planverkets starka ställning består och byggs ut. Verket skall ha den allmänna uppsikten över plan- och byggnadsväsendet. Detta leder till fortsatt byråkrati och godtycke.
- Ersättningsreglerna blir så komplicerade att varken den enskilde eller myndigheterna enkelt kan bedöma om ett beslut följer lagen eller på vilka

grunder beslutet kommit till.

- Sakägarbegreppet kommer också att omfatta även hyresgäster och hyresgäströrelsen. Kretsen blir så stor att varje tidigare enskild sakägare kommer att ges mindre intresse. Administrationen växer och beslutsprocessen förlängs.
 - Underhållskraven blir mer omfattande än de nuvarande. Detta kan illustreras med följande citat urpropositionensmotivtext: "Kravet innebär t. ex. att materialval och färgsättning skall anpassas till byggnadens värde, karaktären på omgivningen och till lokala traditioner." I vissa enstaka fall är det naturligtvis nödvändigt att kommunen avgör, men hur generellt skall dylika regler få tillämpas?
 - Kravet på översiktsplan för hela kommunen betyder att varje kvadratmeter skall ges någon planadministrativ tillhörighet. Detta betyder bedömningar och utredningar som naturvård, kulturvård, riksintressen m. m., vilket kostar pengar oavsett hur detaljerade bestämmelser det sedan blir i den översiktliga planen.
 - Kommunen får möjlighet att förbjuda eller begränsa näringsverksamhet. Kommunen får möjlighet att bestämma vad som är en "ändamålsenlig handelsstruktur".
 "Inom kategorin detaljhandel kan livsmedelshandeln i vissa lägen behöva begränsas eller helt förbjudas med hänsyn till kravet på en lämplig samhällsutveckling. Som exempel kan nämnas stormarknader eller bensinstationer."
 - Detaljreglerna blir alltmer detaljerade; reglering av varusortiment och i praktiken etableringskontroll är några resultat. Ambitionen att förenkla och förkorta tiden för planarbetet saknas.
 - Kommunen får möjlighet att reglera fritidshus till både yta och volym i områdesbestämmelser och detaljplan.
 - Kommunen får större möjligheter än i dag att fördyra ombyggnaden för att häva bevarandekrav på husägarens bekostnad. Byggnaden behöver inte längre vara av byggnadsminnesklass.
 "Ett tillräckligt motiv för att bevara byggnader eller bebyggelse kan vara att de är representativa för tidigare samhälleliga eller estetiska ideal eller att de ger en god uppfattning om tidigare sociala villkor för en viss samhällsgrupp."
 - Detaljplanernas korta genomförandetider (5-15 år) innebär att kommunerna blir tvingade att lägga ner mer arbete på planeringsarbete än i dag. Utredningar, planbedömningar, revisioner och nya planer blir en ständigt återkommande uppgift och måste göras oftare än i dag. Detta leder till ökad byråkrati och ökade kostnader för både kommun och enskilda. Alternativet är att planer upphävs och övergår i planlösa tillstånd - ungefär som dagens byggnadsförbud, men ännu värre för den enskilde, därför att hans rätt mot kommunen alldeles upphör.
 - Kommunerna får både inskränka och utvidga bygglovsplikten. Det innebär att det blir svårare för den som vill bygga att veta vilka regler som gäller. Kommunen får fria händer att variera bygglovsplikten från fall till fall. Bygglovskrånglet och risken för godtycke består.
- Plan- och bygglagförslaget kan inte ses helt fristående från dagens

byggnormer. Den detaljstyrning av byggandet som dagens normsystem föreskriver är olycklig. Moderata samlingspartiet har länge förespråkade ett system med färre normer. De kan reduceras till enkla funktionskrav. Om dessa krav inte uppfylls måste ansvaret åvila byggherren.

Gatukostnader

I decennier har det varit svårt att klara s. k. förnyelse för äldre villa- och fritidshusområden. Det har bl. a. berott på att kommuner prioriterat exploatering av råmark och därmed lagt nybyggnadsförbud över de äldre områdena. De kommuner där man försökt förnya de äldre områdena har också haft svårt att finansiera investeringar i gator m. m. Gällande regler har inte givit möjlighet att ta ut full ersättning av fastighetsägarna för kommunens investeringskostnader. Därmed har nybyggnadsförbuden blivit fler och varat över längre tid.

De långvariga nybyggnadsförbuden började ifrågasättas av trepartiregeringen 1979–1981, då flera förbud hävdes.

Gatukostnadsreglerna ansågs dock omedelbart behöva reformeras för att inte gamla områden skulle förslummas. De nya regler som antogs av riksdagen 1982 ger möjlighet att ta ut hela investeringskostnaden av de berörda fastighetsägarna. Detta förutsätter dock att de vidtagna åtgärderna är till fördel för de fastighetsägare som skall betala ersättning. Således bör en fastighetsägare bära investeringskostnad genom ersättning för ny eller förbättrad gata om ett område därmed genom stadsplaneändring kan förnyas, kompletteringsbebyggelse komma till och avstyckning ske.

Riksdagen var enig i sitt beslut om nya gatukostnadsregler. Riksdagen uttalade i samband med beslutet att kommunerna måste vara återhållsamma med standarden på gator m. m. Vidare underströks att kommunerna måste ta rimlig hänsyn till fastighetsägarnas möjlighet att betala avgifterna. Således nämndes uppskov med betalning till försäljning av fastighet eller avstyckning, pantförskrivning eller långa amorteringslån. Ersättningsbeloppen kan jämkas så att kostnaderna fördelas "efter skälighet och rättvis grund".

Sedan lagen trätt i kraft har det uppstått problem med tillämpningen. Vi anser att följande principer skall gälla för användningen av gatukostnadsbestämmelserna.

- Fördelningen av kostnader för gator och andra anläggningar skall endast omfatta de fastigheter som får särskild nytta av åtgärderna. Fördelningen skall också ta hänsyn till att befintliga fastigheter som regel har betalat ersättning för de äldre gatorna. Endast fastigheter som ligger i anslutning till de nya gatorna skall drabbas av avgifter. Om anläggningsarbetena utförs enbart för att möjliggöra delning av ett antal fastigheter skall kostnaderna endast bäras av dessa.
- Kommunerna skall ha samrådsskyldighet beträffande utredningar om gatukostnadsersättning. Om fastighetsägare motsätter sig föreslagen standard hänskjuts frågan till samtliga berörda fastighetsägare. Kommunen skall inte kunna fatta beslut som går emot majoriteten av dessa fastighetsägare.

- De möjligheter som finns i lagen att jämka betalningsvillkoren skall tillämpas generöst. Detta bör innebära att fastighetsägarna erbjuds lån, borgen för lån, långa amorteringstider eller anstånd med betalning i avvaktan på att fastighet säljs eller delas.

Riksdagen beslöt i våras att statliga lån kan erhållas för finansiering av gatukostnader. Denna möjlighet bör behållas.

Naturreсурslagen (NRL)

Regeringen lägger samtidigt med PBL fram ett förslag till lag om hushållning med naturresurser m. m. Det är tänkt att vara en lagreglering av den fysiska riksplaneringen (FRP).

Den svenska naturen är en tillgång för alla. Vi måste värna om och vårda de miljövärden den representerar.

Dagens natur- och kulturmiljö är resultatet av generationers mänskliga påverkan. Utan sådan påverkan blir följden stagnering. Under de sekler som gått har enskilda människor i regel visat sig vara de bästa miljövärdarna. Även fortsättningsvis kommer de att ta sitt ansvar för miljön utan att myndigheterna påbjuder detta. Vissa naturtyper, t. ex. hagmarker och strandängar, hotas dock om inte det allmänna vidtar åtgärder för att bevara dem.

NRL är tänkt att vara en grund för en avvägning mellan konkurrerande intressen. Den är dock så vagt skriven att den blir ett ringa stöd för beslutsfattarna. Den konstruktion av lagreglering som regeringen valt möjliggör emellertid fler och hårdare restriktioner än vad riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen medger.

"Marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt skall användas så att en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning främjas", lyder den s. k. målsättningsparagrafen. Det finns knappast någon verksamhet som inte kan motiveras eller stoppas med hjälp av denna paragraf.

I NRL räknas upp ett antal verksamheter som det skall tas hänsyn till vid planeringen. Det är jordbruk, skogsbruk, rennäring, vattenbruk, fiske, natur, kultur, friluftsliv, fyndigheter av ämnen eller mineral, industri, energidistribution, kommunikation, vattenförsörjning, avfallshantering samt totalförsvar.

Hur slutligen tolkningen skall göras bestäms i kommunerna. De har att tillämpa NRL i den planering som skall ske enligt PBL. Tolkningen kan variera avsevärt från kommun till kommun eller t. o. m. inom samma kommun vid skiftande politiska majoriteter. Detta är inte tillfredsställande. För t. ex. en sådan näringsgren som skogsbruk, vilken till sin natur är mycket långsiktig, kan en ryckighet i förutsättningarna verka förlamande.

I NRL görs också en mycket lång uppräkningslista av områden som bedöms av riksintresse. Områdena har utökats jämfört med FRP. I NRL har de s. k. primära rekreationsområdena också bedömts vara av riksintresse. Huvudorsaken till att dessa områden tillkommit är regionalpolitiska – inte att människor spontant söker sig dit. Vittgående restriktioner för markanvändningen kan bli följden inom dessa områden. Sammantaget utgör områden

som på ett eller annat sätt är riksintressanta uppemot en tredjedel av landets yta. Till detta kan läggas de områden som ur kommunal och regional synvinkel är intressanta att bevara oförändrade.

På grund av lagförslagets oklara och vida formuleringar har det kritiserats från olika utgångspunkter och från skilda håll. Skogsbruket, LRF och skogsindustrin har kritiserat NRL därför att skogsbruket riskerar att få stora restriktioner för hur skogen får brukas. Man anser att detta kommer att leda till en avsevärt minskad skogsproduktion.

Sveriges naturskyddsförening kritiserar från sina utgångspunkter NRL för att inte ge ett tillräckligt skydd för naturvårdsintressena. Den anför bl. a.: "Vissa nya formuleringar öppnar t. o. m. dörren för en omprövning av existerande skydd enligt naturvårdslagen---."

Det kan inte uteslutas att bådas farhågor kan komma att besannas. En lagtext som är så utformad att man kan tolka den på så olika sätt är inte acceptabel.

Genom att väldiga arealer är riksintressanta minskar effektiviteten av det skydd man eftersträvar. Det går helt enkelt inte att undanta stora delar av Sverige från ett framtida utnyttjande av våra naturtillgångar.

I stället bör de skyddsvärda områdena begränsas och ges ett effektivt skydd. För moderata samlingspartiet är det t. ex. en självklarhet att inga ingrepp skall göras i våra nationalparker. För detta krävs dock ingen ny lagstiftning. Bevarandebestämmelserna kan i stället tillgodoses med bl. a. miljöskyddslagen och naturvårdslagen. De bevarandevärda områden som i dag inte har tillräckligt starkt skydd, t. ex. de fyra orörda älvarna, bör få detta. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag härom.

Att även skogsindustrins farhågor för vittgående ingrepp är berättigade framgår av att konkurrerande intressen, främst friluftslivet, i propositionen har fått en starkare ställning än jord- och skogsbruk. Ett av motiven för ingrepp är enligt propositionen att "--- de jaktliga och faunistiska intressena får ett skydd som är välbehövligt".

Den praxis som utvecklades under andra hälften av 1970-talet visar att riktlinjerna i FRP fungerade effektivt som beslutsunderlag vid planläggning och exploatering. Beslut har kunnat fattas efter lämplighetsbedömningar. Har FRP-riktlinjerna inte följts har detta i sig varit en grund för överklagande av besluten. Detta talar för att riktlinjerna i FRP endast behöver ges en formell koppling till annan redan befintlig lagstiftning. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

NRL innehåller också ett kapitel om tillåtlighetsprövning av industri- och byggnadsanläggningar m. m., vilket skall ersätta 136 a § i byggnadslagen. Förslaget innebär att regeringen alltid skall pröva lokaliseringen av vissa anläggningar men också att det kommunala vetot i vissa fall inskränks.

Vi tillstyrker förslaget om inskränkningar i det kommunala vetot. Ändringarna bör införas i bygglagen. Det bör ankomma på utskottet att utforma erforderlig lagtext.

Vad gäller prövningsordningen vore det emellertid mer rationellt att koncessionsnämnden för miljöskydd först prövade anläggningarna efter miljöskyddslagen. Vissa ärenden kunde underställas regeringen för slutligt beslut.

Moderata samlingspartiet slår vakt om den enskilda äganderätten till mark och vatten. Enskilt ägande bör underlättas, inte minst för att medverka till ett spritt ägande och stimulera sparande i realkapital.

Fastighetsägaren skall i princip ha rätt att bebygga sin mark. Denna byggrätt skall inte vara tidsbegränsad. I ägandet ligger rätten att disponera sin fastighet inom givna ramar.

Rättssäkerhet och rättvisa måste vara utgångspunkter för markpolitiken. Rättssäkerheten är ovillkorlig och får inte kränkas. Fastighetsägare som utsätts för tvångsingripanden och värdeminskande lagändringar från det offentligas sida drabbas direkt av brister i rättsstaten: de vägras ersättning för uppkomna förluster eller tillerkänns en starkt reducerad ersättning, som inte grundas på fastighetens verkliga värde. Samtidigt tas detta värde till utgångspunkt för olika former av beskattning.

Moderata samlingspartiet tillbakavisar förslaget till ny plan- och bygglag och förordar i stället att plan- och byggnadslagstiftningen successivt revideras. Detta kan ske genom delreformer inom vissa angelägna områden:

Plansystemet. Generalplanen avskaffas och ersätts med en frivillig översiktsplan. Översiktsplanen skall inte vara styrande utan i stället utgöra ett beslutsunderlag, i vilket olika utvecklingsalternativ skisseras. Snabbhet och flexibilitet i planprocessen eftersträvas.

Kommunerna skall själva fastställa detaljplanerna eftersom de har bättre detaljkännedom än den statliga myndigheten.

Alla planer med rättsverkan skall kunna överklagas.

Ersättningsbestämmelser. Vid planändringar skall utgångspunkten vara att full ersättning för förluster skall ges. Vid intrång och andra markreglerande åtgärder skall markägarna hållas skadeslösa. Om byggnader bedöms vara av sådant kulturhistoriskt värde att de skall bevaras skall fastighetsägarna erhålla kompensation för fördyringar som drabbar dem på grund av detta.

Byggnadsförbuden. Det skall inte vara möjligt för kommuner att år efter år låta byggnadsförbud ligga över stora områden. Temporära nybyggnadsförbud måste dock kunna tillgripas vid planändringar. Kommunerna måste i en sådan situation kunna visa att de verkligen arbetar med en detaljplan för att få ha kvar byggnadsförbuden.

Plangenomförandet. Det måste ges positiva incitament till plangenomförande i stället för de negativa som begränsade byggrätter innebär. Det behövs andra och effektivare metoder för att garantera ett plangenomförande. Exploateringssamverkan är ett exempel på sådana metoder.

Naturreсурslagen. Naturreсурslagen (NRL) är obehövlig. Det lagskydd som är nödvändigt för en förnuftig hushållning med Sveriges naturreсурser och för ett bevarande av värdefulla naturområden kan inrymmas i byggnadslagstiftningen och angränsande lagar, t. ex. naturvårdslagen och miljöskyddslagen.

Byggande utanför plan. Det räcker med att detaljplaner läggs för tätbebyggda områden. Byggande utanför planlagt område bör, där inte speciella restriktioner gäller, bli föremål för en lämplighetsbedömning, i vilken enskilda och allmänna intressen vägs mot varandra. Ett avslag på

ansökan om byggande utanför plan skall motiveras i sak.

För fritidshus kan byggnadslovsgranskningen ersättas med en anmälningsplikt för enklare fritidshus som inte står i konflikt med viktiga natur- eller kulturvårdsintressen. Områden där ett sådant förenklat förfarande kan användas skall anges i översiktsplanen.

Minskat byggkrångel. Reglerna i byggnadsstadgan och Svensk byggnorm måste förenklas och detaljeringsgraden minskas. Bygglovsplikten för ombyggnads- och tillbyggnadsåtgärder bör slopas utom i speciellt känsliga områden. Därmed minskas också byråkratin i byggandet. Har inte byggnadsnämnden reagerat på anmälan inom tre månader får detta betraktas som att byggnadslov beviljats.

Hemställan

Mot bakgrund av ovanstående hemställs

1. att riksdagen avslår förslaget till plan- och bygglag (proposition 1985/86:1),
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till reformerad plan- och bygglagstiftning med den inriktning som i motionen föreslås.

Stockholm den 24 oktober 1985

Ulf Adelsohn (m)

Lars Tobisson (m)

Ingrid Sundberg (m)

Carl Bildt (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

L. Arne Andersson (m)
i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Anders Björck (m)

Staffan Burenstam Linder (m)

Rolf Clarkson (m)

Sonja Rembo (m)

Per-Olof Strindberg (m)